

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні вченої ради
факультету землеробства
протокол № 11 від «17» червня 2021 року
Декан факультету *Сімонов Т.О.*

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО
на засідання кафедри економіки
Протокол №5 від 27.05.2021 р.

Завідувач кафедри *В.В. Байдала* В.В. Байдала

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МІКРОЕКОНОМІКА та МАКРОЕКОНОМІКА 2**

Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий) рівень
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	051 Економіка
Освітньо-наукова програма	Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища
Гарант ОНП	Мартин Андрій Геннадійович
Розробник:	доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки НУБіП України Байдала Вікторія Володимирівна

Київ - 2021

1. Опис навчальної дисципліни

МІКРОЕКОНОМІКА та МАКРОЕКОНОМІКА 2

(назва)

Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь		
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки	
Спеціальність	051 Економіка	
Освітньо-наукова програма	Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища	
Освітній рівень	Третій (освітньо-науковий)	
Освітній ступінь	Доктор філософії	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форми навчання		
	Денна, вечірня форма навчання	Заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	1	1
Семестр	1	1
Лекційні заняття	20	20
Практичні, семінарські заняття	20	20
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна робота	80	80
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	4	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Курс «Мікроекономіка і макроекономіка 2» присвячено поглибленому вивченню найбільш складних тем сучасної економічної науки, які дають майбутнім докторам філософії міцний фундамент для їхніх наукових досліджень. Мікроекономічний аналіз необхідний для того, щоби побачити з найближчої відстані певні специфічні компоненти економічної системи. Макроекономіка намагається окреслити загальну картину структури економіки і зав'язків між крупними агрегатами, що складають економіку в цілому.

Метою вивчення дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії знань про поведінку і механізм прийняття рішень окремими економічними суб'єктами (індивідами, домашніми господарствами, підприємствами, організаціями, тобто мікросистемами), ринковий попит і пропозицію, відносні ціни товарів, розподіл ресурсів за альтернативного їх використання, часткову і загальну рівновагу; закономірності функціонування економіки на національному рівні на основі макроекономічних теорій, обґрунтованих світовою та вітчизняною наукою, та досвіду макроекономічної практики.

Завдання дисципліни полягає у формуванні економічного мислення у майбутніх докторів філософії, підприємницького підходу до господарської діяльності. Вивчення її сприяє розумінню здобувачами вищої освіти ступеня доктора філософії основ ринкових відносин на рівні підприємства та окремих видів ринкових структур, а також сформувати ринково-орієнтований економічний світогляд учасника суспільного виробництва, здатного до діяльності економіста-дослідника, надати універсальний інструментарій аналізу макрорівноваги. Вивчення курсу сприяє розумінню суті різних моделей макроекономічних залежностей, ринкових й державних механізмів регулювання економіки.

У результаті вивчення дисципліни здобувач вищої освіти ступеня доктор філософії повинен:

знати: дію ринкового механізму, що ґрунтується на поведінці попиту та пропозиції; моделі поведінки споживача з урахуванням концепції корисності, формування індивідуального та ринкового попиту; виробничі фактори (ресурси) та затрати фірми; механізм оптимізації обсягу виробництва з метою максимізації прибутку; різні види ринкових структур; вимірювання ринкової влади, специфіку ринків факторів виробництва; модель загальної рівноваги та економічну ефективність; теорію макроекономічної науки, її об'єкт, предмет і метод; основні макроекономічні показники та індикатори макроекономічного розвитку; базові моделі рівноваги та механізм складових макроекономічної політики: фіскальної, монетарної, зовнішньоекономічної, соціальної.

вміти: аналізувати економічні явища і процеси загального характеру, що відбуваються на мікрорівні, а також розв'язувати ситуаційні завдання мікроекономічного характеру; розраховувати та аналізувати основні макроекономічні показники; оцінювати стан розвитку економіки на основі макроекономічних показників; обґрунтовувати наслідки макроекономічної політики; використовувати і застосовувати знання, набуті у процесі вивчення дисципліни, у майбутній роботі та житті; брати участь у наукових дискусіях на міжнародному рівні, відстоювати свою власну позицію на конференціях, семінарах та форумах; проводити критичний аналіз різних інформаційних джерел, конкретних освітніх, наукових та професійних текстів у галузі економіки підприємства та національного господарства; генерувати власні ідеї та ухвалювати обґрунтовані рішення.

Набуття компетентностей:

загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК4. Здатність до генерування нових ідей та прийняття обґрунтованих рішень для досягнення поставлених цілей.

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК 1. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в економіці використання, охорони і відтворення природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки соціально-економічного розвитку та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з економіки та суміжних галузей.

СК 5. Здатність формулювати наукову проблему раціонального природокористування та екологічної безпеки соціально-економічного розвитку, розробляти робочі гіпотези, визначати актуальність, мету, завдання, які необхідно вирішити для досягнення мети, оцінювати необхідні ресурси та час для реалізації, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та професійної практики.

СК 6. Здатність обґрунтовувати та впроваджувати економічні рішення, виходячи із закономірностей розвитку соціально-економічних систем і процесів із застосуванням економіко-математичних методів та моделей на мікро-, мезо-, та макрорівнях.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Мати теоретичні знання з економіки, використання, охорони і відтворення природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки соціально-економічного розвитку і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення фундаментальних і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з відповідного напрямку.

ПРН 3. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, експериментальних досліджень (опитувань, спостережень) і математичного та/або комп'ютерного моделювання, наявні літературні дані.

ПРН 5. Пропонувати нові рішення, розробляти та реалізовувати наукові та/або інноваційні проекти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі проблеми фундаментальної економічної науки з урахуванням соціальних, економічних, екологічних та правових аспектів, лідерства, автономності та відповідальності.

ПРН 8. Розробляти та досліджувати фундаментальні та прикладні моделі соціально-економічних та еколого-економічних процесів і систем, ефективно використовувати їх для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів у економіці природокористування та дотичних міждисциплінарних напрямках

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Загальна рівновага і ефективність.

Часткова і загальна рівновага. Концепція ефективності та рівновага в економіці обміну. Економічна теорія добробуту.

Тема 2. Неспроможність ринку. Зовнішні ефекти.

Неефективність ринків. Зовнішні ефекти. Наслідки позитивних та негативних зовнішніх ефектів. Інструменти усунення небажаних наслідків зовнішніх ефектів.

Тема 3. Суспільні блага.

Приватні та суспільні блага. Колективне надання суспільного блага і вигравш споживача. Попит на суспільне благо. Суспільний вибір.

Тема 4. Ефективність, справедливість і державна влада.

Причини державного втручання в роботу ринків. Нерівні і перерозподіл доходів. Суспільний добробут і справедливість. Справедливість, ефективність і аналіз політичних рішень. Неспроможність державної влади і неспроможність ринків.

Тема 5. Міжнародна торгівля і торгівельна політика.

Теорія Хекшера-Оліна. Парадокс Леонтьєва. Зовнішня торгівля і розподіл доходів. Результати застосування тарифних і нетарифних методів регулювання зовнішньої торгівлі. Політика протекціонізму.

Тема 6. Обмінний курс.

Режими валютного курсу і валютна політика. Номінальний і реальний обмінний курс. Довгострокова рівновага: паритет упівельної спроможності. Валютний курс у короткостроковому періоді.

Тема 7. Платіжний баланс.

Взаємозв'язок рахунків платіжного балансу. Нерівновага платіжного балансу. Вплив економічної політики на платіжний баланс.

Тема 8. Моделі відкритої економіки. Макроекономічна політика за умов відкритої економіки.

Макроекономічна рівновага невеликої відкритої економіки. Порівняльна характеристика наслідків економічної політики за різних режимів валютного регулювання. Проблема вибору. Порівняльна оцінка впливу мобільності капіталу на результати макроекономічної політики.

Тема 9. Моделі економічного зростання.

Загальна логіка і схеми макроекономічних моделей зростання. Неокласична модель економічного зростання Р. Солоу. Сучасна теорія економічного зростання.

Тема 10. Взаємозв'язок основних макроекономічних рахунків.

Балансова замкненість системи. Рахунки національного продукту і національного доходу. Рахунки платіжного балансу. Етапи економічного прогнозування.

Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин											
	Денна, вечірня форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1. Загальна рівновага і ефективність	12	2	2			8	12	2	2			8
2. Неспроможність ринку. Зовнішні ефекти	12	2	2			8	12	2	2			8
3. Суспільні блага	12	2	2			8	12	2	2			8
4. Ефективність, справедливість і державна влада	12	2	2			8	12	2	2			8
5. Міжнародна торгівля і торгівельна політика	12	2	2			8	12	2	2			8
6. Обмінний курс	12	2	2			8	12	2	2			8
7. Платіжний баланс	12	2	2			8	12	2	2			8
8. Моделі відкритої економіки. Макроекономічна політика за умов відкритої економіки	12	2	2			8	12	2	2			8
9. Моделі економічного зростання	12					8	12					8
10. Взаємозв'язок основних макроекономічних рахунків	12	2	2			8	12	2	2			8
Разом	120	20	20			80	120	20	20			80

4. Теми семінарських занять

(не передбачено навчальним планом)

5. Теми практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	Загальна рівновага і ефективність.	2
2	Неспроможність ринку. Зовнішні ефекти.	2
3	Суспільні блага.	2
4	Ефективність, справедливість і державна влада.	2
5	Торгівельна політика.	2
6	Обмінний курс.	2
7	Платіжний баланс.	2
8	Моделі відкритої економіки. Макроекономічна політика за умов відкритої економіки.	2
9	Моделі економічного зростання.	2
10	Взаємозв'язок основних макроекономічних рахунків.	2
	Разом	20

6. Теми лабораторних занять
(не передбачено навчальним планом)

7. Контрольні запитання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань здобувачів

Контрольні запитання

1. Ефективність і справедливість: мікроекономічний аналіз. Крива Лоренца.
2. Зовнішні ефекти: сутність, види, наслідки, способи подолання.
3. Проблеми досягнення стану загальної рівноваги: неспроможність ринку.
4. Загальна ефективність у виробництві. Парето-ефективність. Крива контрактів.
5. Ефективність в економіці обміну. Скринька Еджворта.
6. Теорема Коуза.
7. Інтерналізація зовнішніх ефектів.
8. Торгівля правами на забруднення.
9. Характеристика суспільних благ.
10. причини державного втручання у роботу ринків.
11. Неспроможність державної влади і неспроможність ринків.
12. Теорія Хекшера-Оліна.
13. Базисна теорія митних тарифів. Наслідки їх введення.
14. Демпінг і антидемпінгові заходи.
15. Макроекономічна рівновага невеликої відкритої економіки. Модель Манделла-Флемінга.
16. Механізм дії фіксованого обмінного курсу на економічні процеси.
17. Результати фіскальної, грошової та зовнішньо-торгівельної політики при плаваючому обмінному курсі.
18. Базова модель економічного зростання по Р.Солоу.
19. Визначення рівноважного стану економіки в моделі Р.Солоу. Норма нагромадження і стан рівноваги.
20. "Золоте правило нагромадження" в моделі Р.Солоу. Обмеження економічного зростання.
21. Валютний ринок і фактори обмінного курсу.
22. Структура платіжного балансу.
23. Взаємозв'язок основних макроекономічних рахунків.
24. Цілі та принципи макроекономічної політики.
25. Парадокс Леонт'єва.
26. Імпортні квоти та наслідки їх введення.
27. Зовнішньоекономічна політика: цілі, інструменти та наслідки застосування.
28. Експортні субсидії: мета та наслідки введення.
29. Політика протекціонізму: аргументи „за” та „проти”.
30. Результати фіскальної, монетарної та зовнішньо-торгівельної політики при фіксованому обмінному курсі.
31. Умови торгівлі. Співвідношення індексів експортних та імпортних цін.
32. Номінальний та реальний обмінний курс. Режими валютного курсу.
33. Вигоди від зовнішньої торгівлі. Торгівля та інтереси виробників і споживачів.
34. Вплив бюджетного дефіциту і державного боргу на економіку.
35. Взаємозв'язок макроекономічних рахунків.
36. Рахунки національного продукту і національного доходу.
37. Рахунки платіжного балансу.
38. Рахунки доходів і витрат держави.
39. Забезпечення балансової замкненості системи.
40. Наслідки притоку спекулятивного капіталу на економіку країни.

Тести для визначення рівня засвоєння знань здобувачами

1. При аналізі часткової рівноваги, коли попит на яблука змінюється, економіст досліджує вплив цієї зміни:
 - а) тільки на ринку яблук;
 - б) на всіх ринках, де яблука є заміниками;
 - в) на всіх ринках, де яблука є сировиною;
 - г) на всіх ринках, де зміна ціни на яблука може привести до зсуву кривих пропозиції чи попиту.
2. Якщо у двох індивідів криві байдужості між двома товарами є прямими лініями і у обох однакова гранична норма заміщення між товарами, тоді контрактна крива цих двох суб'єктів в скриньці Еджуорта є:
 - а) пряма лінія, що з'єднує кути ящика;
 - б) точка в центрі ящика;
 - в) лежить на границях ящика;
 - г) поверхня всього ящика.
3. Під час аналізу часткової рівноваги, якщо попит на цукор змінюється, економісти аналізують вплив цього фактора:
 - а) тільки на ринок цукру;
 - б) на всі ринки, де цукор є товаром-замінником;
 - в) на всі ринки, де цукор є ресурсом для виробництва;
 - г) на всі ринки, де зміна ціни на цукор може привести до зміщення кривих попиту або пропозиції.
4. Якщо дві особи мають криві байдужості між двома товарами, які є прямими лініями, та однакові граничні норми заміщення одного товару іншим, тоді крива контрактів між ними на діаграмі Еджворта:
 - а) є діагональною лінією;
 - б) є точкою у середині діаграми;
 - в) збігається зі сторонами діаграми;
 - г) є всією діаграмою.
5. Якщо два товари виробляються в умовах постійного ефекту масштабу і обидва підприємства використовують усі ресурси в однакових пропорціях, крива виробничих потужностей між двома товарами:
 - а) опукла до початку координат;
 - б) увігнута до початку координат;
 - в) є прямою лінією;
 - г) вигляд кривої не можна визначити, виходячи з наведеної інформації.
6. Під час вільного обміну між двома споживачами остаточне положення на кривій контрактів залежить від їхніх: 1) купівельної спроможності; 2) стартових умов; 3) уподобань та переваг:
 - а) тільки 2;
 - б) тільки 3;
 - в) тільки 2 та 3;
 - г) 1, 2 та 3.
7. Якщо гранична норма технологічної заміни праці капіталом у виробництві молока дорівнює 4, а у виробництві цукру - 1:

- а) розміщення ресурсів ефективно;
- б) розміщення ресурсів неефективно, слід перемістити капітал з виробництва цукру у виробництво молока, а працю - з виробництва молока на виробництво цукру;
- в) розміщення ресурсів неефективно, слід перемістити капітал у виробництво цукру, а працю - на виробництво молока;
- г) скоротити обсяг використання капіталу в обох галузях.

8. Виберіть умову оптимізації виробництва і розподілу товару:

- а) граничні норми заміни товару X товаром Y рівнозначні для всіх споживачів;
- б) гранична норма трансформації товару Y в товар X дорівнює граничним нормам заміни для всіх споживачів;
- в) граничні норми технологічної заміни праці капіталом рівнозначні в усіх галузях;
- г) сума перевищення попиту над пропозицією на всіх індивідуальних товарних ринках дорівнює нулю.

9. Як співвідносяться ефективність і справедливість в розподілі благ?

- а) критерій справедливості завжди суперечить критерію ефективності;
- б) критерій справедливості співвідноситься з критерієм ефективності;
- в) ефективний розподіл благ може бути справедливим;
- г) ефективність розподілу благ, як і справедливість, неможливо виміряти.

10. Усі умови Парето - оптимальності можуть виконуватися лише в умовах:

- а) регульованої монополії;
- б) монополістичної конкуренції;
- в) досконалої конкуренції;
- г) олігополії.

11. Що не характеризує стан платіжного балансу зрілої нації – боржника:

- а) додатне сальдо торговельного балансу;
- б) пасивний баланс поточного року;
- в) надлишок торговельного балансу витрачається на сплату процентів за позики попередніх років;
- г) сальдо балансу трансфертів від'ємна.

12. Яке твердження з позиції теорії Хекшера - Оліна неправильне:

- а) країни експортуватимуть ті товари, виробництво яких потребує значних витрат відносно надлишкових факторів;
- б) країни імпортуватимуть товари, у виробництві яких довелося б широко використовувати відносно дефіцитні фактори;
- в) ціна надлишкового фактора у країні буде нижчою порівняно з іншими країнами;
- г) відносна ціна продукту, у виробництві якого у країні використовують дешевший фактор виробництва більшою мірою, ніж інші фактори, буде вищою, ніж деінде.

13. За фіксованого обмінного курсу і стабільного рівня цін обсяг національного продукту в країні з малою відкритою економікою можна збільшити за допомогою:

- а) зниження норми резервування для комерційних банків;
- б) купівлі центральним банком державних цінних паперів;
- в) збільшення державних видатків;
- г) зменшення дефіциту державного бюджету.

14. У країні з малою відкритою економікою за плаваючого валютного курсу та

стабільного рівня цін рівень зайнятості можна підвищити:

- а) зниженням податків;
- б) збільшенням державних видатків;
- в) збільшенням кількості грошей в обігу;
- г) зменшенням кількості грошей в обігу.

15. За плаваючих валютних курсів та низької мобільності капіталу результативність стимулювальної монетарної політики:

- а) така сама, як і за абсолютної мобільності капіталу;
- б) нижча, ніж за абсолютної мобільності капіталу;
- в) вища, ніж за абсолютної мобільності капіталу;
- г) однозначної відповіді немає.

16. В умовах плаваючого валютного курсу стимулювальна фіскальна політика:

- а) знижує обмінний курс національної валюти;
- б) підвищує обмінний курс національної валюти;
- в) не впливає на обмінний курс національної валюти;
- г) однозначної відповіді немає.

17. Якщо при режимі фіксованих валютних курсів рівень інфляції в Україні виявиться вищим, ніж в інших країнах, то:

- а) український експорт знизиться, а імпорт зросте;
- б) український експорт зросте, а імпорт знизиться;
- в) український експорт та імпорт знизяться;
- г) український експорт та імпорт зростуть.

18. Дефіцит платіжного балансу:

- а) не змінює грошової бази;
- б) не впливає на кількість грошей в обігу;
- в) зменшує кількість грошей у країні;
- г) збільшує кількість грошей у країні.

19. Якщо країна з високим рівнем інфляції для того, щоб стримати інфляцію, проводить рестриктивну грошову політику (політику дорогих грошей), це призводить до:

- а) підвищення конкурентоспроможності продукції цієї країни;
- б) підвищення обмінного курсу цієї країни;
- в) збільшення експорту;
- г) зниження обмінного курсу країни.

20. Якщо виробнича функція одиниці праці задана як $Y=k^{0.5}$, норма заощаджень дорівнює 0,2, а норма амортизації дорівнює 0,1, то рівноважний рівень капіталоозброєності праці буде дорівнювати:

- а) 1; б) 2; в) 4; г) 9.

8. Методи навчання

Методами навчання є способи спільної діяльності й спілкування викладача і здобувачів вищої освіти, що забезпечують вироблення позитивної мотивації навчання, оволодіння системою професійних знань, умінь і навичок, формування наукового світогляду, розвиток пізнавальних сил, культури розумової праці майбутніх фахівців.

Під час навчального процесу використовуються наступні методи навчання:

Залежно від джерела знань: словесні (пояснення, бесіда, дискусія, діалог);

наочні (демонстрація, ілюстрація); практичні (рішення задач, ділові ігри).

За характером пізнавальної діяльності: пояснювально-наочний проблемний виклад; частково-пошуковий та дослідницький методи.

За місцем в навчальній діяльності:

- методи організації й здійснення навчальної діяльності, що поєднують словесні, наочні і практичні методи; репродуктивні й проблемно-пошукові; методи навчальної роботи під керівництвом викладача й методи самостійної роботи здобувачів вищої освіти;

- методи контролю й самоконтролю за навчальною діяльністю: методи усного, письмового контролю; індивідуального й фронтального, тематичного і систематичного контролю.

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти передбачено застосування таких навчальних технологій:

- *робота в малих групах* дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного здобувача вищої освіти в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування;

- *семінари-дискусії* передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів;

- *мозкові атаки* – метод розв'язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити як найбільшу кількість ідей за обмежений проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію;

- *кейс-метод* – метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності фахівців і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу;

- *презентації* – виступи перед аудиторією, що використовуються для подання певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу, демонстрації.

9. Форми контролю

Відповідно до «Положення про екзамени та заліки у здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії в Національному університеті біоресурсів і природокористування України» затвердженого вченою радою НУБіП України 24 травня 2017 року, протокол № 11 із внесеними змінами Вченою радою НУБіП України 29 травня 2020 р., протокол №10, видами контролю знань здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії є поточний контроль, проміжна та підсумкова атестації.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних, лабораторних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до виконання конкретної роботи.

Проміжна атестація проводиться після вивчення програмного матеріалу і має визначити рівень знань здобувачів вищої освіти з програмного матеріалу, отриманих під час усіх видів занять і самостійної роботи.

Форми та методи проведення проміжної атестації, засвоєння програмного матеріалу розробляються лектором дисципліни і затверджується відповідною кафедрою у вигляді тестування, письмової контрольної роботи, що можна оцінити чисельно.

Засвоєння здобувачем вищої освіти програмного матеріалу вважається успішним, якщо рейтингова оцінка його становить не менше, ніж 60 балів за 100-

бальною шкалою.

Семестрова атестація проводиться у формах семестрового екзамену або семестрового заліку з конкретної навчальної дисципліни.

Семестровий екзамен - це форма підсумкової атестації засвоєння здобувачем вищої освіти теоретичного та практичного матеріалу з навчальної дисципліни за семестр.

Семестровий залік - це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння аспірантом теоретичного та практичного матеріалу (виконаних ним певних видів робіт на практичних, семінарських або лабораторних заняттях та під час самостійної роботи) з навчальної дисципліни за семестр.

Диференційований залік - це форма контролю, що дозволяє оцінити виконання та засвоєння аспірантом програми навчальної дисципліни, педагогічної практики.

Аспіранти зобов'язані складати екзамени і заліки відповідно до вимог навчального плану у терміни, передбачені графіком освітнього процесу.

Зміст екзаменів і заліків визначається робочими програмами дисциплін.

10. Розподіл балів, які отримують здобувачі.

Оцінювання знань здобувачів вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії в Національному університеті біоресурсів і природокористування України», затвердженого Вченою радою НУБіП України від 24.05.2017 р., протокол №11 із внесеними змінами Вченою радою НУБіП України від 29 травня 2020 р., протокол №10.

Таблиця 1. Співвідношення між рейтингом здобувача вищої освіти і національними оцінками

Рейтинг аспіранта, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	зараховано
60-73	задовільно	зараховано
0-59	незадовільно	незараховано

Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів):

$$R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}} \quad (2)$$

11. Методичне забезпечення

1. Байдала В. В. Мікро- макроекономіка 2. Методичні вказівки для самостійної роботи аспірантів за спеціальністю 051 «Економіка». К., НУБіП України. 2021. 30 с.

2. Байдала В.В. Мікроекономіка. Навчально-методичні вказівки до самостійної роботи студентів денної форми навчання. К., Національний університет біоресурсів і природокористування України. 2017. 90 с.

3. Електронний навчальний курс: Мікроекономіка і макроекономіка 2 для здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=4382>.

12. Рекомендована література

Базова

1. Baidala V., Vlasenko Y. Microeconomics II. Tutorial. 2018. 220 p.
2. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: Навчальний посібник.: У 2 кн. Кн. 1: Вступ до аналітичної економії. Макроекономіка. За ред. С. Панчишина і П. Острроверха. 4-те вид. випр. і допов. К: Знання, 2016. 723 с.
3. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: Навчальний посібник.: У 2кн. За ред. С. Панчишина і П. Острроверха. Кн. 2: Мікроекономіка. 4-те., випр. і доп. К: Знання, 2016. 437 с.
4. Базилевич В. Д. Мікроекономіка: підручник. К.: Знання, 2008. 679 с.
5. Parkin, Michael. Microeconomics. 2016. Boston, Mass.: Pearson.
6. Thaler, Richard H., and Sendhil Mullainathan. "The Concise Encyclopedia of Economics: Behavioral Economics." Library of Economics and Liberty. <http://www.econlib.org/library/Enc/BehavioralEconomics.html>.
7. Moffatt. The Definitive Guide to Understanding Price Elasticity. About.com Education. 2015. Available at: <http://economics.about.com/cs/microhelp/a/priceelasticity.htm>
8. Michael Parkin, Robin Bade Modern Macroeconomics. 2018. P. Allan, 597 p.
9. Іларіонова Н. International Economics. Microeconomics. Ліпа-К. 2017. 316 с.
10. Skidelsky R. Money and Government. A Challenge to Mainstream Economics. 2019. Penguin. 512 p.

Допоміжна

1. Гронтковська Г. Е. Макроекономіка: Навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2016. 672с.
2. Канцір І. А. Макро-мікроекономіка: від теорії до практики. Навч. посібник. Львів: «Новий світ», 2015. 443 с.
3. Мікроекономіка: курс лекцій та вправи: Навчальний посібник. 5-те вид., стереотипне. К., Знання. 2016. 211 с.
4. Макроекономіка та макроекономічна політика: Навч. посіб./ А.Ф.Мельник, Т.Л.Желюк, В.Длугопольський, О.В.Панухник. К.: Знання, 2008. 699 с.
5. Байдала В.В. Біоекономіка в Україні: формування, перспективи розвитку та макроекономічні впливи [Монографія]. Суми: Арт-друк, 2016. 369 с.
6. Baidala V. Measurement of bioeconomy. Scientific conference "Food in the Bio-based Economy - Sustainability and Access". Proceeding. (27-29 May 2015, Wageningen, the Netherlands)
7. Zalizko V., Talavyria M., Lyamar V., Baidala V. Synergistic effects of agricultural intensification of bioeconomic security: experience of Poland, Ukraine and Azerbaijan. Paper prepared for presentation for the 167th EAAE Seminar European Agriculture and the Transition to Bioeconomy. September 24-25, 2018. Institute of Soil Science and Plant Cultivation – State Research Institute. Pulawy, Poland. Available at <https://ageconsearch.umn.edu/record/281269?ln=en>
8. Vdovenko N., Baidala V., Burlaka N., Diuk A. Management mechanism of agrarian economic system: composition, functions and factors of development in Ukraine. Problems and Perspectives in Management. 2018, 16(2), P.179-189. Available at <https://businessperspectives.org/problems-and-perspectives-in-management/issue-282/management-mechanism-of-agrarian-economic-system-composition-functions-and-factors-of-development-in-ukraine>
9. Kozlovskiy S., Baidala V., Tkachuk O., Kozyrskaya T. Management of the sustainable development of the agrarian sector of the regions of Ukraine. Montenegrin Journal of Economics. 2018, Vol.16, No.4, P.169-184.
10. Kozlovskiy S., Grynyuk R., Baidala V., Burdiak V., Bakun Y. Economic Security Management of Ukraine in Conditions of European Integration Montenegrin Journal of

Economics. 2019, Vol. 15, No. 3, 137-153.

11. Economicsonline.co.uk (2021). Microeconomics. Macroeconomics. Available at: http://www.economicsonline.co.uk/Competitive_markets/Consumer_and_producer_surplus.html

12. Central Intelligence Agency. "The World Factbook." <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/index.html>.

13. Інформаційні ресурси

1. Електронна бібліотека НУБіП України <https://nubip.edu.ua/node/17325>
2. Законодавство України <https://zakon.rada.gov.ua/>
3. Верховна Рада України www.rada.gov.ua
4. Кабінет Міністрів України www.kmu.gov.ua
5. Міністерство фінансів www.minfin.gov.ua
6. Державна податкова служба України www.tax.gov.ua
7. Державна служба статистики України www.ukrstat.gov.ua
8. Національний інститут стратегічних досліджень www.niss.gov.ua
9. Центр перспективних соціальних досліджень www.cpsr.org.ua
10. Антимонопольний комітет України www.amc.gov.ua